zaterdag 4 april 2020
HE

DE ZES VAN HENGELO

Nog altijd speuren naar het graf van Frits

Niet ieder oorlogsslachtoffer heeft een graf. De plek waar in 1943 de Zes van Hengelo zijn geëxecuteerd houdt historici Dick Schlüter en Johan Thüss zelfs ruim 75 jaar na dato nog volop bezig.

Dick Schlüter op Twickel, op een plek waar de Zes van Hengelo mogelijk ter dood zijn gebracht. FOTO FRANS NIKKELS

Wim Goorhuis
Delden/Geesteren

Het is vanaf kasteel Twickel een kleine wandeling. Dick Schlüter blijft staan op de oever van de Twickelervaart. De grond is hier wat omgewoeld. Dit is een van de plekken waar het gebeurd zou kunnen zijn, zegt de historicus.

Op deze plek zijn de Zes van Hengelo in 1943 mogelijk ter dood gebracht. Tijdens een wraakactie van de nazi's. Je ziet de namen en de foto's van de mannen. Je ziet hun foto's. En je probeert je voor te stellen hoe het gegaan is. Werd er een executiepeloton geformeerd? Of kregen ze op deze plek gewoon één voor één een nekschot?

Represaille

Samen met de Hengelose amateur-historicus Johan Thüss (82) zet de Enschedese historicus Dick Schlüter (64) zich in om de plek te vinden waar de Zes van Hengelo om het leven zijn gebracht. Hengeloër Frits Loep, Toon Haselbekke uit Geesteren, de broers Wim en André van der Veer uit Nijmegen, Anton Fredericks uit Nijmegen en Johannes van Oene uit IJsselmuiden zijn om het leven gebracht als represaille van de nazi's voor de stakingen die in 1943 op verschillende plekken in het land uitbraken.

Die represailles waren hardhandig en intimiderend, zegt Schlüter. In het hele land werden standgerechten opgericht. 80 mensen werden geëxecuteerd. In Twente waren zes executies. De uit Nijmegen afkomstige Fredericks en de broers Van der Veer werden opgepakt vanwege het verspreiden van pamfletten en zaten in mei 1943 op het politiebureau van Hengelo in de cel.

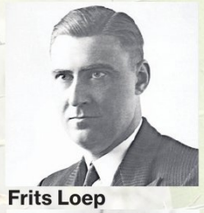

Frits Loep

Toon Haselbekke

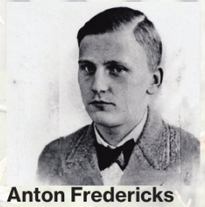

Anton Fredericks

Johannes van Oene

Wim van der Veer

André van der Veer

Hetzelfde gold voor melkrijder Johannes van Oene uit IJsselmuiden. Ook Frits Loep werd opgepakt, hij was bedrijfsleider bij Stork in Hengelo. De uit Geesteren afkomstige Toon Haselbekke was hoofd van de distributiedienst in Tubbergen. Hij werd opgepakt omdat op zijn kantoor werd gestaakt.

> **Toen pas kwam bij mij het besef hoe sterk het nog leeft**
> —Dick Schlüter

Op 4 mei 1943 werden de Zes van Hengelo door een standgericht ter dood veroordeeld. Nog dezelfde avond werd het vonnis voltrokken. De namen van de slachtoffers stonden op grote affiches die overal in de regio werden neergehangen om de bevolking te intimideren.

Zonder resultaat

Van geen van de mannen zijn na de oorlog in de graven gevonden. Familie van de slachtoffers heeft na de oorlog gezocht in de archieven van de Rijksdienst voor Oorlogsdocumentatie, het Rijksarchief en het Rode Kruis. Zonder resultaat.

Schlüter en Thüss hebben inmiddels een cold caseteam geformeerd, zoals ze het zelf noemen. „We gaan alle beschikbare informatie gewoon opnieuw langs."

Archiefonderzoek

Ze zijn begonnen met archiefonderzoek in onder meer Berlijn en München. „Alles is digitaal toegankelijk." Helaas hebben niet alle nazi-archieven de Tweede Wereldoorlog overleefd. „Onder andere het archief van de Sicherheitsdienst is verbrand."

De historici weten dat nabestaanden willen weten waar 'de Zes' begraven liggen. Zelfs ruim 75 jaar na dato. Zondag is het zelfs precies 75 jaar geleden dat Tubbergen is bevrijd. „Het is de tragiek die in veel van die families nog steeds speelt", zegt Schlüter, die in het verleden directeur was van het Airbornemuseum in Oosterbeek. Ook daar kwamen regelmatig nabestaanden van slachtoffers waarvan het graf niet bekend was, speuren in de archieven. „Toen pas kwam bij mij het besef hoe sterk het nog leeft."

Dna afgestaan

Johan Thüss meldt dat vijf nabestaanden van de Zes van Hengelo inmiddels zelfs dna hebben afgestaan. Voor het geval er stoffelijke resten worden gevonden… „Ik ben inmiddels al zo'n twintig jaar bezig met dit onderzoek", zegt Thüss.

Dat digitale zoeken heeft er inmiddels toe geleid dat er drie locaties zijn aangewezen waar de executies mogelijk hebben plaatsgevonden. Er is inmiddels zelfs veldonderzoek gedaan. De locaties zijn op en bij het landgoed Twickel bij Delden. Een van de plekken is 'een bos aan de linkerkant halverwege de weg Hengelo-Delden.' Zo is het althans ooit vastgelegd bij de ondervraging van een Duitse soldaat.

De onderzoekers zijn ook gestuit op het verhaal van een getuige. Als klein jongetje zat de heer Hut uit Hengelo achterop de fiets bij zijn vader. Hij hoorde dat zijn vader tegen een oom zei: 'Hier liggen er ook een paar.' Die plek is aan de Hamsweg, net buiten Hengelo. Op een aantal locaties is inmiddels veldwerk gedaan.

> **Het is de tragiek die in veel van die families nog steeds speelt**
> —Dick Schlüter

Schlüter wijst op een zandweggetje op landgoed Twickel. Dat weggetje kwam vroeger rechtstreeks uit op de oude weg Hengelo-Delden. „Op deze plek konden ze ook niet gezien worden. Het klopt eigenlijk helemaal met alles wat we tot nu toe boven tafel hebben gekregen." Schlüter is blij met de medewerking die hij krijgt van de Stichting Twickel. „We hebben uiteraard ook al in dat archief gezocht."